

Valtiovarainministeriö
Snellmaninkatu 1 A
Helsinki PL 28
00023 Valtioneuvosto

26.2.2013

LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

1. selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä

Selvitysvelvollisuuden kolme selvitysperustetta sekä lisäys siitä, että kunta ei voi jättäytyä selvityksen ulkopuolelle, vaikkei se täyttäisikään selvitysperusteita, mikäli alueella ei muutoin ole saavutettavissa lain edellytyksiä täyttävää toiminnallista kokonaisuutta, tarkoittavat käytännössä kaikkien kuntien ulottamista selvitysvelvollisuuden piiriin. Yhdistymisselvitys tähtää nimensä mukaisesti kuntaliitoksiin, eikä se mahdollista muiden vaihtoehtojen selvittämistä. Laissa tulisi kuitenkin huomioida ja näkyä kuntien välinen yhteistyömahdollisuus. Jotta yhdistymisselvitys koskettaisi tasavertaisesti kaikki kuntia, tulee sen tavoitteet ja vähimmäissisältö säätää lakiluonnoksen mukaisesti. Selvitykseen tarvittavaa faktatietoa ei ole käytettävissä.

2. esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä

Lakiluonnoksen mukaan kuntien tulisi tehdä yhdistymisselvitykset ja niihin perustuvat yhdistymisesitykset 1.4.2014 mennessä. Yhdistymisselvitykselle asetettavien tavoitteiden ja vähimmäissisällön sekä kuntakohtaisen päätöksenteon laadukas toteuttaminen edellyttäisi aikataulun venyttämistä kesäkuun 2014 loppuun saakka. Sen sijaan kuntien velvollisuus ilmoittaa 30.11.2013 mennessä, minkä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää laissa edellytetysti kuntien yhdistymistä on toteutettavissa.

Selvitys tulisi valmistella riittävän laajasti kuntien luottamushenkilöiden, henkilöstön ja kunnan asukkaiden myötävaikutuksella. Todetaankin, että määräajat ovat kohtuuttoman lyhyitä, jotta kaikki asianmukaiset tahot ehdittäisiin kuulla/huomioida ja riittävästi tietoa olisi saatavilla. Ajoittuu myös valtuustokauden vaihtoon, joka omalta osaltaan hankaloittaa asian käsittelyä.

3. valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

Lakiluonnoksen esitystä siitä, että valtioneuvoston toimivaltaa päättää yleisesti kuntien yhdistymisestä kuntien valtuustojen sitä vastustaessa ei laajennettaisi pidetään hyvänä lähtökohtana. Lakiluonnoksessa on kuitenkin tuotu selkeästi esille se, että valtioneuvosto pitää itsellään edelleen oikeuden päättää erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien tilanteesta sekä oikeuden hylätä kuntien esityksen yhdistymisestä, jos yhdistyminen olisi ilmeisesti vastoin kuntajaon muuttamisen edellytyksiä.

4. yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä

Kuntaliitoksissa siirtyvän henkilöstön 5 vuoden irtisanomissuojaa taloudellisiin ja tuotannollisiin irtisanomisperusteisiin pidetään liian pitkänä, jotta kuntaliitoksista olisi saatavissa niissä haettavia taloudellisia ja rakenteellisia hyötyjä. Sopiva ajanjakso voisi olla 3 vuotta kuntaliitoksesta.

Kuntarakennemuutosten toteuttamiseksi kunnille tarjottava tuki laissa edellytettyjen yhdistymiselvitysten tekemiseksi ja niistä aiheutuviin kustannuksiin on vähimmäisvaatimus.

5. sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Sote-palvelurakennemuutuksen lähtökohdaksi asetettu kaksiportainen järjestelmä on nykyistä selkeämpi ja palvelujen käyttäjien näkökulmasta yksinkertaisempi, mutta se edellyttää riittävän suurella väestöpohjalla varustettuihin vahvoihin peruskuntiin tai selkeisiin yhteistoiminta-alueisiin jakautuvaa rakennetta, jossa portaiden väliset rajapinnat ja maksuosuudet ovat läpinäkyviä.

Valtiovarainministeriön tulisi selkeällä ja Sote-ammattilaisten näkökulmiin perustuvalla ohjauksella päättää valtakunnallisesta kokonaisarkkitehtuurista, kustannusten jakamisesta, palvelutasojen vähimmäisvaatimuksista sekä erityisesti kansallisesti käyttöön otettavista tietojärjestelmistä.

Sote-palveluista aiheutuvien kustannuksien epätasainen jakautuminen mm. väestön keski-ikä tai sairastavuuden ollessa korkealla tulisi edelleen huomioida valtionosuuksien määrittämisessä.

Palvelujen käyttäjien näkökulman ja yhdenvertaisen kohtelun korostamista sekä hallinnon alojen raja-aitojen purkamista pidetään hyvänä, kuten myös kolmannen sektorin mukaan ottamista. Suurimmat haasteet kohdistuvat edelleen osaavan henkilöstön tasavertaiseen saatavuuteen eri puolilla maata.

Myös jo olemassa olevat ja toimivaksi osoittautuneet paikalliset toimintatavat sekä erityisolosuhteet mm. pitkien etäisyyksien tai suurien vesistöalueiden johdosta tulisi perusteltuina ottaa huomioon Sote-uudistusta kansallisesti toteutettaessa.

Sote-palvelurakennemuutos ja kuntarakennelakiuudistus ovat edenneet vuorovedoin, josta johtuen kunnissa on epäselvää, kumpi johtaa toiseen ja mikä riippuu mistäkin. Tämä epäselvyys vaikeuttaa myös aiheeseen liittyvien lausuntojen antamista ja tuleviin uudistuksiin valmistautumista

Laki painottaa kuntalaisten tasavertaista kohtelua ja yhdenvertaisia kunnallisia palveluja. Laissa tai lain yksityiskohtaisissa perusteluissa ei kuitenkaan esitetä mitään konkreettisia toimenpiteitä eikä huomioida esim. alueellisia eroja, väestön ikärakennetta tai pitkistä välimatkoista aiheutuneita haittoja.

Lausunto perustuu kunnanvaltuuston 25.2.2013 § 33 tekemään päätökseen.

TUUSNIEMEN KUNTA



Toni Auvinen
Kunnanjohtaja



Martti Kähkönen
Hallintojohtaja